

Харченко Н.В., д.е.н., доцент,
професор кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
Запорізька державна інженерна академія

Карпенко А.Г., студентка
Запорізька державна інженерна академія

ВПЛИВ ЗМІН У ЗАКОНОДАВСТВІ НА ПОРЯДОК НАРАХУВАННЯ ТА УТРИМАННЯ ІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Харченко Н.В., Карпенко А.Г. Вплив змін у законодавстві на порядок нарахування та утримання із заробітної плати. Стаття сконцентрована на змінах у законодавстві стосовно регулювання процесу нарахування й утримання із заробітної плати в 2015–2016 рр. в Україні. Саме з того, що законодавство в Україні є дуже нестабільним і постійно змінюється, однією з найактуальніших проблем є облік нарахування та утримання із заробітної плати. Розділ обліку нарахування й утримання із заробітної плати ведеться на будь-якому підприємстві в обов'язковому порядку, оскільки заробітна плата – це економічна вигода, яку отримує працівник як логічну винагороду від роботодавця за виконану роботу або надані послуги. Отже, заробітна плата виступає одночасно з боку роботодавця як ціна робочої сили, тобто стаття витрат, а з боку працівника – як основне джерело доходу. Держава як законодавчий орган у відносинах між роботодавцем та працівником виступає посередником і відраховує у державний бюджет частину заробітної плати робітників у вигляді податків та зборів. Помилка у процесі нарахування та утримання із заробітної плати автоматично призводить до серії помилок і порушень, які є найважчими за своїми наслідками та можуть проявлятися у вигляді штрафів, пені і стягнень, як для бухгалтера особисто, що займається операціями з обліку, так і для підприємства в цілому, та можуть тягнути за собою погіршення фінансового стану підприємства і навіть юридичну відповідальність. Тому для кожного бухгалтера, аби уникнути помилок, важливо знати порядок нарахування та утримання із заробітної плати.

Ключові слова: заробітна плата, оплата праці, оподаткування, податок, дохід, працівник, роботодавець.

Харченко Н.В., Карпенко А.Г. Влияние изменений в законодательстве на порядок начисления и удержания из заработной платы. Статья сконцентрирована на изменениях в законодательстве по регулированию процесса учета начисления и удержания из заработной платы в 2015–2016 гг. в Украине. Именно потому, что законодательство в Украине очень нестабильно и постоянно меняется, одной из самых актуальных проблем является учет начисления и удержания из заработной платы. Раздел учета начисления и удержания из заработной платы ведется на любом предприятии в обязательном порядке, так как заработная плата – это экономическая выгода, которую получает работник как логическое вознаграждение от работодателя за выполненную работу или оказанные услуги. Следовательно, заработная плата одновременно выступает со стороны работодателя как цена рабочей силы, то есть статья расходов, а со стороны работника – как основной источник дохода. Государство как законодательный орган в отношениях между работодателем и работником выступает посредником и отчисляет в государственный бюджет часть заработной платы рабочих в виде налогов и сборов. Ошибка в процессе начисления и удержаний из заработной платы автоматически приводит к серии ошибок и нарушений, которые являются самыми тяжелыми по своим последствиям и могут проявляться в виде штрафов, пеней и взысканий, как для бухгалтера лично, который занимается операциями по учету, так и для предприятия в целом, и могут повлечь за собой ухудшение финансового состояния предприятия и даже юридическую ответственность. Поэтому для каждого бухгалтера во избежание ошибок важно знать порядок начисления и удержания из заработной платы.

Ключевые слова: заработная плата, оплата труда, налогообложение, налог, доход, работник, работодатель.

Kharchenko N.V., Karpenko A.G. Effect of changes in the legislation on the order of accrual and deduction of wages. This article focuses on the changes in legislation for regulation of the process of accrual and deduction of wages in 2015-2016 years in Ukraine. Since laws in Ukraine are very unstable and constantly changing, one of the urgent issues is the accounting of accrual and deduction of wages. Accrual and deduction of wages is being carried out in every enterprise without exception, since wages are the economic benefits that an employee receives from his employer as a logical compensation for work done or services provided. Hence, wages, on one hand, is an item of the expenditure for a company, and on the other, a source of employee income. And the state, as legislature, is an intermediary. It donates part of the citizens' wages to the state treasury as taxes. An error in the processing of accounting accruals and deductions from wages automatically leads to a series of errors and irregularities which are the most serious in its consequences. It may manifest itself in the form of penalties and fines both for accountant, who is engaged in the operations of accounting, personally, and for enterprise as whole, and further can lead to deterioration of the financial condition of the company and even legal liabilities. Therefore, to avoid errors, it is important for every accountant to know the basics of labor legislation, and clearly understand the challenges of accounting for wages calculations.

Keywords: wages, salaries, taxation, tax revenue, employee, employer.

Постановка проблеми. Розділ законодавства стосовно обліку заробітної плати є одним із найбільш динамічних відносно змін, оскільки держава як законодавчий орган виступає посередником між працівником і роботодавцем. Це здійснює вплив як на працівників та їх рівень доходів, так і на спеціалістів через ускладнення процесу нарахування заробітної плати та проведення розрахунків утримань із неї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практичними і теоретичними питаннями проблем розрахунків із нарахування й утримання із заробітної плати, а також пошуку шляхів їх вирішення присвячено праці багатьох учених, таких як: В.Г. Мельник, М.О. Кучерявенко, В.О. Вишневський, Ю.І. Волкова, В.М. Опарін, Л.Г. Ловінська, А.М. Соколовська, В.В. Сопко, П.Я. Хомина, П.М. Гарасим, Ф.Ф. Бутинець, Н.Л. Жук, Б.Ф. Усач, Л.О. Андрущенко, М.Т. Білуха, Н.І. Дорош та ін.

У зв'язку з тим, що розділ законодавства стосовно нарахування та утримання із заробітної плати в Україні є одним із найбільш динамічних відносно змін, бухгалтери, які займаються розрахунками з оплати праці, повинні постійно оновлювати та поглиблювати знання і навички, пов'язані з механізмом нарахування заробітної плати та проведення розрахунків утримань із неї. Разом із тим необхідно зазначити, що однією з актуальних проблем є своєчасне реагування на ці зміни та оперативне оновлення програмного забезпечення відповідно до чинного законодавства.

Постановка завдання. Метою дослідження є оцінка змін та нововведень у законодавстві щодо процесу нарахування та утримання із заробітної плати на основі розгляду теоретичних та практичних аспектів тематики, а також висвітлення проблем, пов'язаних із частою зміною законодавства, та розгляд напрямів його вдосконалення.

Виклад основних результатів. Відповідно до статті 43 Конституції України, у кожного громадянина є право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя діяльністю, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується [1].

Закон України «Про оплату праці» від 24.03.95 № 108/9 трактує заробітну плату як винагороду, обчислену у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним роботу [2].

Заробітна плата складається з основної, додаткової заробітної плати та інших заохочувальних та компенсаційних виплат.

Основна заробітна плата – це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норм часу, виробітку, обслуговування, посадових обов'язків). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців.

Додаткова заробітна плата – це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість та за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

До інших заохочувальних та компенсаційних виплат належать виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або які провадяться понад установлені зазначеними актами норми.

Бухгалтер у відносинах між працівником і роботодавцем виступає податковим агентом та зобов'язаний здійснювати необхідні нарахування податків і зборів із заробітної плати, а також перераховувати їх до державного бюджету відповідно до чинного законодавства.

Оскільки нарахування податків тісно пов'язане з поняттям мінімальної заробітної плати, необхідно чітко усвідомлювати суть терміну та відстежувати її зміни. Згідно зі ст. 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік», мінімальна заробітна плата у місячному розмірі для працездатних осіб становила: 1 січня – 1 218 грн., 1 вересня – 1 378 грн. Відповідно до змін, у 2016 р. мінімальна заробітна плата у місячному розмірі для працездатних осіб становить: з 1 січня – 1 378 грн., з 1 травня – 1 450 грн., з 1 грудня – 1 550 грн. [3].

Із 01.01.2016, відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році», введена єдина ставка податку на доходи фізичних осіб (18%) та відсутня верхня межа оподаткування [4].

Таблиця 1

Зміни порядку нарахування податку на доходи фізичних осіб, які відбулися в 2015–2016 рр.

Рік	2015	2016
	Ставки:	
Податок на доходи фізичних осіб	0% – для 0,5 розміру мінімальної заробітної плати (609 грн.);	0% – для 0,5 розміру мінімальної заробітної плати (689 грн.);
	15% – до 10-кратного розміру мінімальної заробітної плати (до 12 180 грн.)	18% – до всієї бази оподаткування незалежно від її розміру
	20% на суму перевищення 10-кратного розміру мінімальної заробітної плати (вище 12 180 грн.)	

Зміни порядку нарахування податку на доходи фізичних осіб, які відбулися в 2015–2016 рр., відображено в табл. 1.

Згідно з пунктом 163 ПКУ, військовий збір протягом 2016 р. утримується в розмірі 1,5% від нарахованої заробітної плати за всіма видами нарахувань. Виняток становить допомога по вагітності та пологах, із неї військовий збір не утримується [5].

У 2016 р. ЄСВ із заробітної плати працівника не утримується, а в 2015 р. відсотки становили: 3,6% – з осіб, які працюють на умовах трудового договору; 2,6% – з осіб, які працюють за цивільно-трудовими договорами і 2% – із допомоги по тимчасовій непрацездатності та допомоги у зв'язку з вагітністю [6].

Зміни в порядку нарахування й утримання ЄСВ у 2015–2016 рр. подано в табл. 2.

Також необхідно зазначити, що ставка ЄСВ на фонд оплати праці в 2016 р. знижена до 22%. Ставка застосовується для всіх видів заробітної плати, допомоги з тимчасової непрацездатності, по вагітності та пологах. Виняток становить заробітна плата, яка нараховується працівникам-інвалідам. Для них ставка залишилася без змін на рівні 8,41%. Порівняно з 2015 р. відсоток був диверсифікований та залежно від присвоєної групи ризику становив від 36,76% до 49,70%. Верхня межа для нарахування ЄСВ на 1 січня 2016 р. становить 25 мінімальних

заробітних плат, тобто 34 450 грн. (у 2015 р. верхня межа становила 17 мінімальних заробітних плат – 23 426 грн.).

У 2016 р. звичайний розмір податкової соціальної пільги становить 689 грн., 150% ПСП – 1 033,50 грн.; 200% ПСП – 1 378,00 грн.

Зміни порядку нарахування податкової соціальної пільги, які відбулися в 2015–2016 рр. відображено в табл. 3.

Висновки. Відповідно до змін податкового законодавства, у 2015–2016 рр. відбулись такі основні зміни у сфері оподаткування заробітних плат працівників:

- встановлено єдину ставку ПДФО 18% для заробітних плат та відсутня верхня межа оподаткування;
- скасовано утримання ЄСВ із доходів фізичних осіб;
- скасовано групи ризику роботи та встановлено єдину ставку 22% нарахування ЄСВ для заробітних плат, що не перевищують 25 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (34 450 грн.) та ін. Виняток становить заробітна плата, яка нараховується працівникам-інвалідам, для них ставка залишилася без змін на рівні 8,41%;
- визначено податкову соціальну пільгу в розмірі 50% від прожиткового мінімуму для працездат-

Таблиця 2

Зміни податкового законодавства у сфері оподаткування ЄСВ у 2015–2016 рр.

Рік	2015	2016
База оподаткування	Заробітна плата та деякі доходи, відмінні від заробітної плати та інвестиційного доходу.	Заробітна плата та деякі доходи, відмінні від заробітної плати та інвестиційного доходу
Верхня межа оподаткування	17 мінімальних заробітних плат – 23 426 грн.	25 мінімальних заробітних плат на 1 січня 2016 р., тобто 34 450 грн.
Ставка для роботодавця	36,76–49,7% (залежно від групи ризику)	Для всіх видів заробітної плати, допомоги з тимчасової непрацездатності та по вагітності та пологах – 22%; Виняток: заробітна плата, яка нараховується працівникам-інвалідам – 8,41%.
Ставка для робітника	3,6% – з осіб, які працюють на умовах трудового договору; 2,6% – з осіб, які працюють за цивільно-трудовими договорами і 2% – з допомоги по тимчасовій непрацездатності та допомоги у зв'язку з вагітністю.	Скасовано

Таблиця 3

Зміни порядку нарахування податкової соціальної пільги, які відбулися в 2015–2016 рр.

Рік	2015	2016
Ставки податкової соціальної пільги	50% від розміру мінімальної заробітної плати (609 грн.) не вище 1 710 грн. на місяць	50% від прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року (689 грн.) ПСП – 1033,50 грн.; 200% ПСП – 1378,00 грн.

ної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, у розмірі 689 грн.;

Отже, загальні зміни в оподаткуванні заробітних плат працівників різних суб'єктів оподаткування мають на меті спрощення процесу адміністрування податків та зборів. Таким чином, система нарахування заробітної плати потребує

реформування як на рівні підприємства шляхом автоматизації обліку заробітної плати, так і на рівні державного регулювання. На нашу думку, доцільним є прийняття законодавчих актів, які б спрощували порядок обліку, нарахування та утримання податків та зборів на заробітну плату шляхом об'єднання ПДФО, ВС та ЄСВ в єдиний податок та єдину звітність.

Список літератури:

1. Конституція України від 21.02.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>.
2. Закон України «Про оплату праці» № 848-VIII від 26.11.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z950108.html.
3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» № 1464-VIII від 14.07.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» № 909-VIII від 24.12.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/909-19>.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08.07.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

УДК 331.2

Харченко Н.В., д.е.н., професор
кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
Запорізька державна інженерна академія
Козлова Д.П., магістр
кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
Запорізька державна інженерна академія

ОГЛЯД ЗМІН ТА ДОПОВНЕНЬ У НАРАХУВАННІ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ

Харченко Н.В., Козлова Д.П. Огляд змін та доповнень у нарахуванні єдиного соціального внеску. У статті висвітлено зміни в законодавстві України, які стосуються єдиного соціального внеску. Розглянуто сутність єдиного соціального внеску як економічної категорії. Представлено платників єдиного соціального внеску. Приведено базу нарахування єдиного соціального внеску, особливості сплати та розмір ставок внеску. Наведено приклади розрахунку внеску в різних ситуаціях.

Ключові слова: єдиний соціальний внесок, база нарахування, заробітна плата, дохід, платник, ставка.

Харченко Н.В., Козлова Д.П. Обзор изменений и дополнений в начислении единого социального взноса. В статье освещены изменения в законодательстве Украины относительно единого социального взноса. Рассмотрена сущность единого социального взноса как экономической категории. Представлены плательщики единого социального взноса. Приведена база начисления единого социального взноса, особенности уплаты и размер ставок взноса. Приведены примеры расчетов взноса в разных ситуациях.

Ключевые слова: единый социальный взнос, база начисления, заработная плата, доход, плательщик, ставка.

Kharchenko N.V., Kozlova D.P. Single social payment changes and amendments' charges review. The article highlights the changes in the Ukrainian legislation on the single social payment. The single social payment essence reviewed as an economic category in this article. Also single social payment payers presented. The single social payment accrual basis, payment features and rates amount indicated in the article. The payment calculation examples shown in different situations.

Keywords: single social payment, accrual basis, salary, income, payer, rate.